

3. ENGELSİZ ÜNİVERSİTELER ÇALIŞTAYI

5-6 Mart 2009
İstanbul Üniversitesi

Bu çalıştay İstanbul Üniversitesi Özürlüler Aratırma ve Uygulama Merkezi ve İstanbul Üniversitesi Özürlü Öğrenciler Birimi tarafından düzenlenmiştir.

Teşekkür

Engelli üniversite öğrencilerinin eğitimleri sırasında karşılaştıkları sorunlar çok fazla ve çözümleri çoğu zaman çok karmaşık. Bu yıl üçüncüsü gerçekleştirilen bu çalıştayla bu zorlukları biraz daha aştık, çözümlere biraz daha yaklaştık. Çalıştay'ın öncesinde, düzenlenmesinde ve gerçekleştirilmesinde bizlerden değerli katkılarını esirgemeyen;

Türk Üniversiteleri Engelli Platformu ve Engelsiz ODTÜ koordinatörü Sayın Claire Özel'e,

Engelsiz Ege koordinatörü Sayın Y. Doç. Dr. Hatice Şahin'e,

Gazi Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü öğretim üyesi Sayın Prof. Dr. Ayşegül Ataman'a,

Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyeleri Sayın Y. Doç. Dr. Nalan Babür ve Sayın Y. Doç. Dr.

Hande Sart'a,

Bilkent Üniversitesi Engelli Öğrenciler Birimi Sorumlusu Sayın Sena Özel'e,

Değerli katkılarıyla çalıştayın gerçekleşmesini sağlayan üniversite ve resmi kurum temsilcilerine,

Özverili çaba ve gayretleri ile 3. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayının Düzenleme Kuruluna destek olan İstanbul

Üniversitesi Rehberlik Danışmanlık ve Sosyal Destek Biriminin gönüllü öğretim üye ve yardımcısına,

Gönüllü çalışan sevgili öğrenci ve mezunlarımıza,

İstanbul Üniversitesi Halkla İlişkiler Daire Başkanı Sayın Y. Doç. Dr. Ergün Yolcu'ya,

İstanbul Üniversitesi Özürlüler Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetim Kurulu üyesi Sayın Prof. Dr. Şafak

Karamehmetoğlu'na,

İstanbul Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Yunus Söylet'e teşekkürü bir borç biliriz.

Düzenleme Kurulu

Giriş

İstanbul Üniversitesi tarafından düzenlenen ‘3. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı’ 5-6 Mart 2009 tarihlerinde İstanbul Üniversitesinde gerçekleştirildi.

Çalıştayın ana hedefi; üniversiteler bünyesinde engelli öğrencilerin diğer öğrencilerle eşit koşullarda öğrenim görmelerini sağlayacak düzenlemeler konusunda çalışmalar yapmaktır. Çalıştay öncesinde İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Türkiye’deki tüm devlet ve vakıf üniversiteleri ile ilgili resmi kurumlara resmi davet mektubu gönderdi.

İki tam gün süren Çalıştaya, Yüksek Öğrenim Kurumundan (YÖK) iki, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezinden (ÖSYM) bir ve Özürlüler İdaresi Başkanlığından (ÖZİDA) iki, İstanbul Barosundan ikişer temsilci olmak üzere 59 üniversiteden toplan 232 temsilci katıldı. Ayrıca üç farklı sivil toplum örgütü ile iki özel kuruluş gözlemci göndermiştir.

Çalıştay İstanbul Üniversitesinin tarihi Doktora Salonlarında, Rektörü Prof. Dr. Yunus SÖYLET’ in ve İstanbul milletvekili Lokman Ayva’nın açılış konuşmalarıyla başladı. İlk gün öğleden önceki konferans ve panellerde, engellilikle ilgili sosyal model irdelendi ve Türkiye’de eğitim gören bir üniversite öğrencisini bekleyen sorunlar tartışıldı. Öğleden sonra ise, çalışma grupları oluşturuldu; grup içi sunumlar ve küçük grup tartışmaları yapıldı.

Çalıştay programına göre düzenleme kurulu tarafından “Yeşil Grup – Engelsizlerin Eğitimi”, “Sarı Grup - Ders ve Sınav Uygulamaları”, Mavi Grup - Engelsiz Birimlerin Yasal Çerçevesi ve Üniversite İçindeki Organizasyon” ve “Kırmızı Grup - Mevcut Yasaların Hayata Geçirilmesi ve Yasal Boşluklar” adı altında dört çalışma grubu oluşturulmuştu. Ancak öngörülen dört çalışma grubu, katılımcı sayılarına göre üçe indirildi, buna göre aşağıdaki 3 çalışma grubu oluştu:

- Engelsizlerin Eğitimi (Yeşil grup)
- Ders ve Sınav Uygulamaları (Mavi grup)
- Engelsiz Birimlerin Yasal Çerçevesi ve Üniversite İçindeki Organizasyonu (Sarı grup)

Çalıştayın ikinci günü öğleden önceki oturumlarda, çalışma grupları raporlarına son şekli verildi. Ayrıca ikinci günde, engelli öğrencilerin yasal hakları, mevcut yasal düzenlemeler ve bu düzenlemelere uyulmaması durumunda yasal yönden yapılabilecekler hakkında konunun uzmanı hukukçular tarafından yapılan sunumlar izlendi. Öğleden sonraki oturumlarda ise, hazırlanan grup raporlar tüm grupla paylaşıldı.

Çalıştay sırasında gerçekleştirilen müzik ve perküsyon dinletileriyle katılımcıların yoğun çalıştay temposundan sıyrılıp, sosyal bir platformda buluşmaları sağlandı. İlgi duyan katılımcılara İstanbul Üniversitesinin tarihi salonları ve binaları tanıtıldı.

Çalıştayda ayrıca, farklı üniversitelerde yapılan uygulamaların paylaşılabilmesi amacıyla, hazırlanan ortak formatta poster sunumları yapıldı.

Beklentilerin üzerinde bir katılım sağlanan 3. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı’nın son panelinde Türk Üniversiteleri Engelli Danışma Platformu’nun Geleceği” tartışıldı. 2010 yılındaki çalıştayın Ege Üniversitesi’nde, 2011 yılındaki çalıştayın ise Ankara Üniversitesi’nde yapılması karara bağlandı.

Çalıştay 5-6 Mart 2009 tarihlerinde İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Doktora Salonlarında yapılmıştır.

III. ENGELSİZ ÜNİVERSİTE ÇALIŞTAYI SONUÇ BİLDİRGESİ

I. GİRİŞ

Engelsiz üniversitenin önemi, demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün temel alındığı devlet sistemlerinde fırsat eşitliği yaratmak ve birlikte yaşamayı sağlamak için vazgeçilmez olmasından ileri gelmektedir. Türkiye'nin Avrupa Birliği süreci ile birlikte hızlanan değişimler içinde engelli haklarının artırılması da yer almaktadır. 3. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı, üniversite eğitimi alan bireylerin sorunlarına yönelik çözümler üretmek amacıyla gerçekleştirilmiş ve konuyla ilgili tüm paydaş kurum ve kuruluşların (Üniversite temsilcileri, ÖSYM, YÖK ve ÖZİDA) katılımı sağlanmıştır. 5-6 Mart 2009 tarihlerinde iki tam gün süren Çalıştayda yapılan görüşmeler, tartışmalar ve bilgilendirmeler sonucunda aşağıdaki konularda kararlar alınmış ve kamuoyunun ilgisine sunulmuştur.

II. ÇALIŞMA GRUP RAPORLARI

A. KAMU FARKINDALIĞINI ARTTIRMA

Engelli toplumun en önemli sorunlarından birisi, bu konuda kamunun yeterince duyarlı olmaması ve engelli bireylerin sorunlarını "eşit haklar" ve "ayrımcılık" boyutunda algılanmamasıdır. Kamuda bu doğrultuda bir bilinç oluşturulması amacıyla aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Yöneticilere, kamu çalışanlarına eğitim seminerleri verilmesi,
- 2012 yılına kadar yasal düzenlemelerdeki gerekliliklerin uygulamaya dönüştürülmesi,
- TV – radyo kanallarının kullanılması,
- Kurumlar içinde hizmet içi eğitim sürecinin başlatılması,
- Halkın bilinçlendirilmesi için muhtarların aktif olarak katılacağı projeler geliştirilmesi,
- Engelli derneklerine engelli olmayanların katılımını sağlamak için özendirici faaliyetlerin düzenlenmesi,
- Rehabilitasyon merkezi yönetici ve çalışanlarının kamuoyu eğitiminde görevlendirilmeleri,
- Gençlik ve Spor Müdürlüklerinin engellilerin sağlıklı insanlarla birlikte katılabilecekleri etkinlikler düzenlenmesi,
- Yerel Yönetimlerin engelliler için kamusal alanda yapılması gereken düzenlemelerin (kaldırımlar, rampalar, konutlardaki düzenlemeler) yapılması, yapıların organize edilmesi konusunda bilinçlendirilmeleri ve bu konuda bilgilendirmeleri,
- İlkokul ve lise düzeyi eğitiminde engelliler ve ihtiyaçları konularında müfredata ekleme yapılması gereklidir.

B. EĞİTİMCİLERİN FARKINDALIĞININ SAĞLANMASI

Engelli bir öğrenci engeli ne olursa olsun üniversitede eğitim hakkını kazandıktan sonra eğitimini sürdürmesi için eğitimle ilgili eksiklikler ve gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Hiç bir öğretim elemanı öğrencinin engelinden dolayı öğrenciye eğitimi ile ilgili olumsuz bir yargıda bulunmamalıdır. Eğitimciler her zaman eğitimde fırsat eşitliğine riayet etmeli, kimsenin engeli nedeniyle eğitiminden geri ya da mahrum kalmasını önlemelidirler. Üniversitelerdeki öğretim elemanlarının hizmet alanlarında yapması uygun görülen durumlar;

a. Ders materyalleri:

- Öğretim elemanları eğitimleri sırasında öğrencinin engeline göre en iyi şekilde eğitim verebilmek için ders materyallerini öğrenciye vermesi, ders için gerekli kaynağı daha önce öğrenciye bildirmesi gerekir.
- Engelli öğrencinin durumu göz önünde bulundurularak sınıf içi düzenleme yapılmasında duyarlı davranılmalıdır.
- Öğrencilerin eğitimlerinde engelli öğrencilerin durumları göz önünde bulundurularak ders içi materyallerine dikkat etmeli bu yük olarak değerlendirilmemelidir.
- Eğitimleri ile ilgili bir zorluk olduğu takdirde engelli öğrenci koordinatörlüklerinden destek almaları gerekmektedir.
- Partner gerektiren engelli öğrenci varsa partner desteği vermelidir.
- Ders içinde dinleme cihazı kullanmak isteyen öğrenciye cihazını kullanmasına izin verilmelidir.
- Üniversitelerde görme engellilere yönelik teknik donanım varsa ders notlarını engelli öğrenci koordinatörlüğü ile işbirliğine girerek öğrenciye gerekli kaynak yaratılmalıdır.
- Bedensel engelli öğrencilerin binaların giriş katlarında eğitim görmelerine olanak sağlamalıdır.

b. Sınav ve not verme:

- Öğretim elemanları sınav sorularını yazılı olarak vermelidirler.

- Gerektiğinde sınavda yardımcı (asistan/okutman) görevlendirmeli. Ancak bu görevlendirilen kişilerin duygusal davranmamalarına, bilimsel yardımda bulunmamalarına, bu kişilerin de mutlaka gerekli iletişim eğitiminden geçmiş olmasına özen gösterilmelidir.
- Öğrencilerin sınav sonuçlarında da duygusal ya da fazladan puan verme gibi destekte bulunmamalıdır. Engelli öğrenciye, “sen nasıl olsa geçeceksin, fazla sorun çıkarma” türünden bir yaklaşım gösterilmemelidir.
- Sınav süresi engelinin özelliği dikkate alınarak YÖK’ün belirlediği kriterler doğrultusunda gerektiğinde uzatılabilir (6 dakikaya 1 dakika ekleme).

c. Ödevler:

- Öğrencinin engellilik düzeyi göz önünde bulundurularak kendisini geliştirebileceği unutulmamalı ve yetenekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ödevler mutlaka engelli öğrencilere de verilmeli, ancak onların yapması imkansız ya da çok zor ödevler olmamasına dikkat edilmelidir.

d. Danışmanlık:

- Danışmanlar, engelli öğrenciye kazandığı bölüme engeli uygun olup olmadığı konusunda olumsuz tutum geliştirmemelidir.
- Öğrenciye eğitimi konusunda ve eğitimi için kaynak ve materyalleri bulmada destek olmalıdır.
- Engelli öğrenciye yaklaşımda duygusal veya öğrencinin yapabileceklerini üstlenecek tarzda davranışta bulunmamalıdır.
- Engelli öğrenciye iş yapamaz gözüyle bakmayıp diğer öğrencilerle katılımcı bir yaşam için destek vermelidir.
- Eğitimciler her üniversitenin birimleri tarafından farkındalık toplantıları yapılmalıdır. Bu toplantılarda belli etik kurallara uyulmalıdır. Ayrıca farkındalık toplantılarının ve eğitimlerinin ülke genelinde standardizasyonu sağlanmalıdır.

C. ENGELSİZLERİN EĞİTİMİ

Engelsiz Üniversite için önceliklerden birisi de engelsiz eğitimcilerin eğitilmesidir. Bu eğitim, engelsizlerin engellileri daha iyi anlamasını, sorunlara duygusal yaklaşmak yerine bilimsel ve çözüm üreten bir yaklaşımın yerleştirilmesini amaçlamalıdır.

Bunun için başlıca şart eğitimcilerin bu konuda duyarlı kılınmasının sağlanmasıdır. Burada ana temanın engellilere acımanın aksine engelsizlerle aynı ortamda rahatlıkla yaşamlarını sürdürebileceği koşulların sağlanması olduğu vurgulanmalıdır. Bunun için ise öncelikle:

- Her eğitim-öğretim yılının başında Üniversitelerin öğrenci işlerinden sorumlu Rektör Yardımcılarının, Fakültelerin öğrenci işlerinden sorumlu Dekan yardımcıları ile toplantı yaparak fakültelerindeki engelli öğrencileri saptamaları, uzmanlar tarafından hazırlanmış olan ilgili formların doldurulması ve fakültelerindeki öğrenci işlerinde bunlarla ilgili veri tabanı oluşturulması sağlanmalıdır.
- Bu veri tabanları oluşturulduktan sonra üniversitenin rehberlik birimleri ile koordinasyonlu olarak fakültelerin ilgili birimlerine ve bu birimlerdeki öğretim elemanlarına engelli öğrencilere ait bilgilerin ulaştırılması sağlanmalıdır.
- Bunun yanında fakültelerin Dekan yardımcıları, öğrenci işlerinden sorumlu eleman ve engelli öğrenci danışmanları ile toplantı yaparak bu öğrencilerin fiziki ortamlarının uygunluğu araştırılmalı ve eğitim ihtiyaçları belirlenmelidir. İvedilikle çözüm önerileri saptanarak, bunların ilgili birimlere iletilmesi ve bu ihtiyaçların giderilmesi sağlanmalıdır.
- Engelli öğrenciler hakkında bilgilendirilmiş olan öğretim elemanlarının duyarlılığını arttırmak için, her eğitim-öğretim yılının başında engelli öğrenciler danışmanları bu öğrencilerin de katılımın sağlandığı toplantılarda, seminerler ve paneller düzenleyerek, engelli öğrencilerin eğitimlerinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini saptamalıdır.
- Her eğitim-öğretim yılının sonunda aynı toplantılar yapılarak duyarlılık/farkındalık konusunda ulaşılan nokta saptanmalı ve durum analizi yapılmalıdır.

D. GÖRÜNMEYEN ENGELLİLER SORUNU

1. Görünmeyen Engelliler, bilinen engel grupları (görme, işitme, bedensel,vb) dışında kalan ve kolayca fark edilmesi mümlün olmayan, ancak yine de akademik ve sosyal bakımdan özel gereksinimleri olabilen bireylerdir.

- Öğrenme güçlüğü yapan nedenler
 - Disleksi, Dikkat eksikliği ve hiperaktivite (DEHB: dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu) Özel eğitim gereksinimi olan gruplar içindeki en büyük ve en az bilinen grubudur.
- Kronik iç organ hastalıkları
 - Şeker hastalığı, böbrek yetmezliği, astım, organ nakli olanlar vb.
- Psikiyatrik hastalıklar
 - Şizofreni, manik-depresyon, kronik depresyon, duygu durum bozukluğu vb.

- Nörolojik hastalıklar
 - Múltipl Skleroz, epilepsi vb.
 - Diğer
2. Yönetimin, Akademik personelin, öğrencilerin ve toplumun görünmeyen engelliler konusunda bilgilendirilmesi ve farkındalıkların artırılması sağlanmalıdır.

Metod:

- Rektörlük kanalıyla organize olunarak öğretim üyelerinin bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.
- Her fakülte, yüksekokulda engelli danışmanı olmalıdır.
- Ünlü ve başarılı engelliler hazırlanacak web sayfasında tanıtılabilir.
- Küçük broşürler rehberlik birimlerine, öğrenci işlerine kantinlere, kütüphanelere ve sağlık merkezlerine konularak bilgilendirme yapılmalıdır.
- Seminerler düzenlenmeli, STK'larla işbirliği yapılması ve konu uzmanlarının çağırılması sağlanmalıdır.
- Görünmeyen engellilerde ilgili öğretim stratejilerinin, sınav, ders ve laboratuvar ortamlarıyla ilgili kararların üniversitelerin senatosundan geçmesi sağlanmalıdır.
- Akran danışması yolu ile farkındalık artırılmalıdır.
- Disleksi, hiperaktivite ve kronik rahatsızlıkları da içine alması için birim adının içine "Özel Gereksinimli Öğrenciler" ibaresi eklenebilir.
- Üniversiteler medya ile beraber çalışılarak halkı bilinçlendirmelidir.
- İlk Öğretim öğretmenlerine hizmet içi eğitim (özellikle disleksi ve DEHB konularında) verilmelidir.
- Yabancı dilde eğitim yapan üniversitelerin hazırlık sınıflarında engellilikle ilgili farkındalık eğitiminin başlatılması sağlanmalıdır.
- Öğretmen değerlendirmelerine engelli öğrencilerin ayrıca katılımının sağlanması gereklidir.
- Üniversitelerde özel eğitim ile ilgili seçmeli derslerin konulması sağlanmalıdır.
- Başarılı engelli ünlülerin örnek gösterilmesi motivasyon için faydalı olabilir.
- Özellikle disleksik ve DEHB'li kişilerin güçlü olduğu yanlarının vurgulandığı aktiviteler düzenlenmelidir. (başarılı ünlüler, sporcular, bilim insanı, gazeteci, iş insanı vb.)

E. ENGELLİ ÖĞRENCİ DANIŞMANI

Danışmanda Bulunması Gereken Özellikler

- Engelli danışmanı, engelli komisyonundan olmalı,
- Bu konuda çalışmaya gönüllü olmalı,
- Konuyla gerçekten ilgili ve bilgilenmeye açık olmalı,
- Danışmanlık yapacak kişilerin iletişim becerileri iyi olmalı, engelli öğrenciler ve üst kademeler arasındaki koordinasyonu sağlayabilmelidir.

Danışmanın Konumu

- Üniversitelerin yönetim birimlerince bu kişi ve konumu resmi olarak tanınmalıdır.
- Danışmanın çalışmasını kolaylaştıracak; ofis, yetki, iletişim kanallarının açıklığı, resmi statü ve çalışma saati (akademik personel olarak çalışanlar için danışmanlığa ayırabilecekleri özel gün/ günler) gibi olanaklar sunulmalıdır.
- Danışman diğer üniversitelerin engelli öğrenci koordinatörleriyle iş birliği yapmalıdır.

Danışman ve Ekibi

- Engelli öğrenci danışmanının birlikte çalışabileceği gönüllü/görevli bu (öğrenciler engelli öğrenciler arasından da olabilir) öğrenciler olmalıdır.
- Danışmanın birlikte çalışabileceği, üniversite ile ilişkili olan mimar, doktor, psikolog v.b. gibi üyeleri içeren bir ekip kurulmalı ve ekibin devamlılığı üniversite yönetiminden bağımsız tutulmaya çalışılmalıdır.

Danışmanın ve Ekibinin İlk Planda Yapacakları

- Engellilerle çalışmak için bilgilendirme ve bilgilendirme basamağından başlayan bir iş planı yapılmalıdır.
- Her üniversite kendi çalışma usul ve esaslarını belirlemelidir.
- Üniversitedeki mevcut engelli öğrenciler tespit edilmeli ve merkeze başvuruları sağlanmalıdır.
- Öncelikle mevcut engelli öğrencilerin sorunları saptanmalı daha sonra da olası engelli öğrencilerin sorunları öngörülme çalışılmalıdır.
- Engelli öğrenciler arasında yapılacak bir tarama ile bir veri tabanı oluşturulmalıdır.

Teknik Konular

- Üniversite resmi web sitesine -ana sayfaya- engelli öğrencinin engelli öğrenci danışmanına nasıl ulaşabileceğine dair duyuru konulması gereklidir.
- Gerekli teknik malzemelerin (Jaws, Braille printer v.s.) okul dahilinde kullanım için alınması sağlanmalıdır.

F. ÖĞRENCİLER ARASINDAKİ FARKINDALIK

Öğrenciler arasındaki (engelli-engelsiz) farkındalığı oluşturmak ve arttırmak için çeşitli etkinlikler yapılması önerilmektedir. Bu etkinlikler öğrenciler arasındaki iletişim ve etkileşimi artırarak öğrenciler arasındaki işbirliğini, hoşgörüyü, dayanışmayı ve bir arada yaşama bilincini geliştirmeyi amaçlamalıdır.

Kanka Programları: Engelli ve engelsiz öğrencilerin birlikte etkinliklere katılmalarını sağlamak

- Topluma hizmet derslerinin engellilere yönelik projeler üretmesi
- Engelli ve engelsiz öğrencilerin birbirlerine akademik alanda yardımcı olmalarını sağlayacak türde içeriği olan akran eğitimi programları yapılabilir.
- Üniversite programlarına, farklılıklarla bir arada yaşamayı ve empati kurmayı sağlayıcı 2 kredilik ders konulması ya da mevcut programlara eklenmesi sağlanabilir.
- Engelli öğrencilerin engellerini nasıl algıladığı ve engelsiz öğrencilerin engeli öğrencileri nasıl algıladığı (farkındalık) yönünde araştırmalar yapılarak yol haritası çıkarılabilir. Bu araştırmalar belirli zaman dilimlerinde tekrarlanarak ihtiyaçlar ve gelişmeler takip edilebilir.
- Bitirme ya da dönem ödevlerinin konularının engellilerle ilgili de hazırlanması sağlanabilir.
- Öğrenci kulüplerinin engelli öğrencilerle ilgili iletişim becerilerini geliştirici çalışmalar yapılabilir.
- Engellilerin kendilerine diğer engelliler ve engelsiz insanlarla iletişim konusunda seminerler verilebilir. Gündelik hayatta asıl giyinebilecekleri, saçlarını nasıl tarayabilecekleri, kişisel temizlik, vücut dilini nasıl kullanabilecekleri, kendilerine güvenmelerinin önemi vb. konularda yardımcı olunabilir.
- Engelli öğrencilerin mezun olduktan sonra diğer engelli öğrenciler için neler yapabilecekleri araştırılabilir.
- Engelli öğrencilerin yetersizlikleri ile değil başka yetenekleri ve becerileri ile ilgilenmek gereği üzerinde durulmalıdır.
- Bu konular, sorunlar ve çözümlerle ilgili afiş, broşür, resim, fotoğraf vs. gibi görsellerden yararlanmak mümkündür.
- Sivil toplum örgütlerinin farkındalıkla ilgili çalışmalar yapması, yapılanlara katılması ve katkı sunması sağlanabilir.
- Düzenlenen konferans ve etkinliklerde işitme engelliler için çevirmen ve fiziksel engelliler için rampa konulması kural haline getirilmelidir.

G. ENGELSİZ BİRİMLERİNİN YASAL ÇERÇEVESİ VE ÜNİVERSİTE İÇİNDEKİ ORGANİZASYONU

İlgili yönetmeliğe göre, “Engelsiz birimleri” Sağlık Spor ve Kültür (SKS) Daire Başkanlığı altında örgütlenmelidir. Ancak “özürlü/engelli öğrenci birimleri” olarak isimlendirilen bu birimlerin levhalarını kapıda gören öğrenciler kapıyı çalarak yardım istemekte zorlanmaktadır. Ayrıca engelli olmayan öğrenciler de, psikolojik danışman olan ve engelli öğrenci birim sorumlusu olarak görevlendirilen bir kişiye başvurmakta isteksiz davranmaktadır. Bu nedenle rehberlik ve sosyal destek birimlerinin herhangi bir olumsuz etiketleme yapmadan engelli-engelsiz tüm öğrencilere destek vermesi olumlu bir sonuç veren bir uygulamadır.

1. Yönetmelik

Yüksek Öğretim Kurumların engelli öğrenciler için bir birim kurulması şartı getiren yönetmeliğin varlığı sevindirici olmakla birlikte yetersizdir.

2. Üniversite içinde örgütlenme

Çalışmaya katılım için görevlendirilenler başta olmak üzere gönüllü kişiler tarafından üniversite yönetimlerine birimin kurulması için yasal zorunluluk hatırlatılmalı ve kurulum için bir öneri hazırlanmalıdır. Öneride; birimin amacı, görev alanları tanımlanarak, rektörlük makamından Sağlık, Kültür, Spor Daire başkanlığı bünyesinde kurulması için onay alınması gerekir.

- Birim adı belirlenirken engelli olma durumuna vurgu yapmak ve başvuran öğrenciler için bir ayrımcılığa neden olunmasını önlemek amacıyla “ENGELSİZ” kavramının kullanılması uygun bulunmuştur.
- Birimin öğrencilerin daha sıklıkla geldikleri yer olması nedeniyle Sağlık Kültür Spor Daire Başkanlığı (Mediko) binası içinde oluşturulması benimsenmiştir. Ancak birim odasının öğrencilerin kolay erişebileceği diğer birimler (kütüphane, öğrenci işleri, öğrenci toplulukları vb.) içinde de oluşturulabilir. Birimin bir odası, telefon ve bilgisayar gibi bazı donanımlara sahip olması şarttır.
- Birimin uygun içerikle web sayfası oluşturulması-güncellenmesi ve çalışmalarını düzenli olarak burada duyurması gerekir.

- Engelli araştırma ve uygulama merkezi bulunan üniversiteler için; danışma kurullarına Yapı İşleri Daire Başkanı, Strateji Daire Başkanı, Öğrenci İşleri Daire Başkanı gibi engelli öğrencilerin ihtiyaçları ile doğrudan ilgili kişilerin görevlendirilmesi önerilebilir.
- Yüksek Öğretim Kurumu tarafından, rektörlüklere altı ayda bir yapılması gerekenlerle ilgili sorgulama yapılması işleyişte yarar sağlayabilir.
- Engelli öğrenci birimi sorumlularının yöneticilere ısrarla gereklilikleri hatırlatması gereklidir.
- Engellilerle iletişim halinde olan üniversite birimlerinin (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı vb.) hizmet içi eğitimden geçirilebilir.

3. Birimin personel yapısı

- Birimini yeni kuracak üniversitelerin kendi idari ve personel yapısına uygun olarak, birimde gerekli görevlendirmeyi yapması uygun olacaktır. Birimde öncelikle gönüllü personelin görevlendirilmesi esas alınmalıdır.
- Olanaklar ölçüsünde birimlerde tam zamanlı çalışan personel görevlendirilmelidir.

4. Birimin görevleri

Birimin görevlerinin yasal çerçevesi belirlenmiştir. Ancak bazı başlıkların da mutlaka dikkate alınması gerekir. Görev alanları olarak dört farklı alan öne çıkmaktadır;

i. Kayıt öncesi aşama

- Üniversitenin seçme sınavına girecek engelli öğrenciler için hangi olanaklara sahip olduğu ile ilgili bilgi derlemesi ve duyurması (liselere tanıtım, broşür dağıtım, kitle iletişim araçlarının kullanımı, ÖSYM kılavuzunda yer verilmesi vb.) yapılmalıdır.

ii. Kayıt esnası

- Kayıt masalarında birimin tanıtılması (broşürler, CD, afişler vb.) yapılmalıdır.
- Birime engelli-engelsiz tüm öğrencilerin katılımının öneminin vurgulanması ve katılımın teşvik edilmesi gerekir.
- Genel kayıtlar sırasında engellilik durumunun tespiti yapılmalıdır. Engellilik durumunun tespitinde öğrencinin beyanı esas alınmalıdır. Engellilik oranı bu konuda söz konusu değildir. Ancak gerekli olan yasal haklardan (muafiyet, burs, yardımcı cihazdan yararlanma gibi) yararlanmada gerekli ise özürlü raporu istenir.

iii. Öğrenim yaşantısı içinde

- Engelli öğrencilerin birime başvurusunda gönüllülüğün esas olduğu bilinmelidir. Engelli öğrencilerin birime başvuruları konusunda zorlama yapılamamalıdır..
- Kampus fiziksel olanaklarının ve sorunlarının saptanması gereklidir.
- Öğrenci talebi olmaksızın fizik koşulların iyileştirilmesi ile ilgili olarak gerekli idari birimler ile işbirliği yapılmalıdır. Üniversiteye engelli öğrencinin gelmesi ve ona göre bir düzenleme yapılması beklenmemelidir.
- Öğrenme kaynaklarının saptanması ve gereksinimlerin (görme engelli bireyler için bilgisayar tabanlı öğrenim kaynakları, yazıcı, Braille basılı kaynaklar, ses kaset veya CDleri vb.) karşılanmalıdır.
- Sınav uygulamaları için öğretim üyelerini bilgilendirilmeli ve asistan verilmesi veya süre uzatımı konusunda gerekli girişimlerde bulunulmalıdır.
- Üniversite eğitim-öğretim yönetmeliklerinin gözden geçirilmesi ve engelli öğrencilere uygun hale getirilmesi için çalışmalar yürütülmelidir.
- Barınma olanaklarının gözden geçirilmesi, iyileştirme çalışmaları için ilgili birimlerle (yapı işleri vb.) işbirliği oluşturulmalıdır.
- İhtiyaç duyan engelli öğrencilerin destek alması için psikolojik rehberlik danışmanlık birimlerine yönlendirilmesi yapılmalıdır.
- Engelli öğrenciler burs olanaklarından yararlanmaları için ilgili birimlere yönlendirilmelidir.
- Yönetimlere engellilik ve ilgili hizmetler konusunda danışmanlık verilmelidir.
- Sosyal ve kültürel faaliyetlerin düzenlenmesinde engelli bireylerin entegrasyonunun göz önünde bulundurulması için çalışmalar yapılmalıdır.

iv. Mezuniyet sonrası

- Kariyer planlama ve staj olanakları konusunda engelli öğrenciye rehberlik yapılmalıdır.

v. İdari işler

- Birimin iletişim bilgileri tüm öğrenci ve çalışanlara duyurulmalı ve gelen başvurulara hızlı biçimde yanıt verilmelidir.
- Birim tüm çalışmalarını kayıt altına almalıdır. Görüşmeleri mahremiyete özen göstererek yürütmeli ve öğrencilere gerektiğinde ulaşılmak üzere iletişim bilgilerini listelemelidir.
- Birim çalışmaları ile ilgili her altı ayda bir rapor hazırlamalı ve üst yönetime sunmalıdır.

Birimlerin isimleri öğrenciye hizmeti çağrıştırmasına rağmen aynı kampüste yaşamını sürdüren engelli personelin gereksinim duyduğu hizmetleri de yürütebilir.

Birim Tarafından Yapılmaması Gereken İşler

- Personel yapısı multidisipliner yapıda olsa bile psikolojik destek, fizik tedavi vb. gibi engellerine yönelik tanı ve tedavi düzenlememeli ve vermemelidir.
- Birim engeli öğrencilere burs vermemeli, öğrenciye maddi destek sağlamamalıdır.
- Öğrencinin kullandığı ilgili yardımcı cihazları (tekerlekli sandalye, işitme cihazı gibi) temin etmemeli ancak bunları alabilmesi için öğrenciyi yönlendirebilir.
- Mimari sorunların giderilmesi başta olmak üzere fizik koşulların düzeltilmesinde koordinasyon görevi vardır, doğrudan asansör, rampa vb. iyileştirmeleri yapmamalıdır.
- Kendi bütçesi yoktur, doğrudan harcamaz yapmamalıdır. Ancak üniversitelerin bütçe planlamaları sırasında yapılacak düzenlemeler için ilgili daire (yapı işleri, kütüphane, öğrenci işleri vb) başkanlıkları bütçelerinde bir kalem olarak yer alabilir.
- Özellikle engellilik ve engelli öğrencilere yönelik konser, etkinlik düzenlememeli, ancak düzenlenecek olan etkinlikler için danışmanlık vermeli ve engelli-engelsiz tüm kesimlerin kaynaşmasını gözetmelidir.
- Engelli öğrencilerle ilgili görüşmeler ve bilgiler ikinci şahıslarla paylaşılmamalıdır. Mahremiyet konusuna özel bir önem gösterilmelidir.

5. Birimin İşbirliği

- Birim başta öğrenci toplulukları olmak üzere üniversite bünyesindeki tüm birimlerle işbirliği içinde çalışmalıdır.
- Üniversite dışından kurum ve kuruluşlarla “engellilikte sosyal bakış açısı” başta olmak üzere engelli-engelsiz kesimleri entegre etme ön koşulu ile işbirliği kurabilir. Kurulacak işbirliklerinde sonucun/etkinin üniversiteye olumlu olarak dönmesi gözetilir. Siyasi-dini öncelikleri olan kurum ve kuruluşlarla işbirliği önerilmemelidir.
- Özellikle özel kuruluşların “sosyal sorumluluk projesi” uygulamalarında üniversite ile işbirliği kurmada üniversitenin adının kullanılması ve engelli öğrencilerin ayrımcılığa uğrama ihtimalleri söz önünde bulundurulmalı ve teklifler eleştirel olarak değerlendirilmelidir.

H. DERS, SINAV ve LABORATUVAR UYGULAMALARI

- Her fakülte ve yüksekokulda bir engelli öğrenci akademik danışmanı belirlenmelidir. Bu kişi engellilerle ilgili sınav, ders kaydı, burslar, engelli hakları vb. konularda bilgili olmalıdır.
- Öğrencilerin engellilerine uygun olarak en uygun ders ve sınav yapma teknikleri uzmanlar tarafından belirlenmeli ve Türkiye’deki tüm üniversiteler için bir standart oluşturulmalıdır. Bu iş için YÖK koordinatörlük görevi yapmalıdır.
- İşitme engeli olanlar için ders materyalleri ve sınav soruları yazılı olarak verilmelidir.
- Disleksi olan öğrenciler için sınavlarda ek süre tanınmalı, sınav metinleri daha kısa tutulmalı ve öğrenciye sınav kağıdı haricinde müsvedde için kağıt verilmelidir.
- Görme engelli öğrenciler için derslerde kayıt yapabilme hakkı tanınmalı, mümkün olduğu kadar notlar Braille alfabesiyle basılı olarak verilmelidir. Sınavlarda bu öğrencilere yardımcı olarak bir asistan mutlaka görevlendirilmelidir. Öğrenci isterse sınav soruları büyük puntolu veya Braille basılı olarak verilmelidir. Diğer öğrencilerin rahatsız olmaması için mümkünse ayrı bir sınıfta sınava alınmalıdır. Sınavlar bilgisayarda ekran okuyucu yardımıyla yapılmaya çalışılmalıdır. Yabancı dil sınavlarında metinler kısa kısa okunduktan sonra cevap vermesi öğrencinin cevap vermesi sağlanmalıdır.
- Kekemelik veya konuşma sorunu olan öğrencilerin de mutlaka derslere katılımı sağlanmalıdır.
- Üniversite giriş sınavları için de aynı durum söz konusudur. Engeli öğrencilerin ÖSS sınavında fırsat eşitliğinden mahrum kalmamaları sağlanmalıdır.
- Sınav sürecinde öğrencilerin engel durumları ve derecelerine göre farklı birimlerden destek alınabilir. Öğrenci engelinin farkında değilse sağlık kuruluşlarına yönlendirilerek tespiti ve tedavisinin yapılması sağlanabilir ve hakları öğrenciye hatırlatılmalıdır.
- Kas ve sinir hastalıkları olan öğrencilerin durumu mutlaka tespit edilmeli, ders ve sınavlarda mağdur olmaları engellenmelidir.
- Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının sorunlarla karşılaşmaması için mutlaka resmi hale getirilmeli, yönetmeliklerle yapılacaklar ve hakların çerçevesi çizilmelidir.
- Uygulamada ihtiyaçların neler olduğu, ne tür sorunlarla karşılaşıldığı ve daha fazla iyileştirmelerin nasıl yapılabileceğine yönelik Türkiye genelinde tüm üniversiteleri kapsayan bir araştırma projesi yapılabilir.
- Engelli öğrencinin engeli nedeniyle alamayacağı ders/ler yerine kredisini tamamlayabilmesi için farklı ders/ler/i alması ve kredilerini tamamlayarak mezun olması sağlanmalıdır. Öğrencinin dersten muaf tutulması en son tercih edilmesi gereken bir yoldur.
- Hiçbir öğretim elemanı engelli öğrenciye hak etmediği notu vermemeli, baştan “sen bu dersten geçeceksin, kaygılanma” şeklinde telkinlerle öğrenciye yaklaşmamalıdır.

- ÖSYM’de uygulanan sınav yönetmeliği gözden geçilerek üniversite sınav yönetmeliklerine uygulanabilir.
- Her üniversitede mutlaka işaret dili bilen personel görevlendirmesi yapılmalıdır. Bu personel engelli öğrenci talep ettiği derslerde ve sınavlarda mutlaka görevlendirilmelidir.
- Engelli öğrencilerin ders ve sınavlarında görevli olacak personelin, mutlaka “okuyucu eğitimi” alması sağlanmalıdır. Bu şekilde altı çizili sözcükler, vurgular, paragrafların nasıl okunacağı vb. Doğru bir şekilde ifade edilebilecektir.
- Engelli öğrenciler için öğrencilerden gönüllü “engelli öğrenci asistanı” olmak isteyenler bu işler için eğitilmeli ve görevlendirilmelidir. Bu öğrencilere görevli oldukları saat başına ücret ödeme yoluna gidilmelidir.
- Engelliler sürekli iletişim halinde olan personele işaret dili de öğretilir. Ayrıca gönüllü olarak öğrenmek isteyenler için kurslar düzenlemeli, bu dersin seçmeli ders olarak müfredata konması sağlanmalıdır.

III. SONUÇ VE ÖNERİLER

- Çalıştay engellilik alanında çalışan üniversite temsilcilerinin arasında iletişim kurulması ve önemli sorunların tartışılması açısından başarılı olmuştur.
- Üniversitelerinde Engelsiz Birim bulunmayan çok sayıda üniversite temsilcisinin de katılımı sağlanmış ve yeni birimlerin kurulması için bilgi ve deneyim paylaşımı gerçekleşmiştir.
- Çeşitli engel grupları ve görünmeyen engellilerle ilgili ders, sınav ve laboratuvar uygulamaları ile muafiyet konularında elde edilen sonuçlar YÖK’na sunulmak üzere tekrar gözden geçirilecek ve Prof. Ayşegül Ataman tarafından üniversitelerde standart uygulama amacıyla YÖK onayına sunulacaktır.
- Çalıştayların her yıl yapılması sağlanacaktır.
- Çalıştaya resmi kurum ve kuruluşların katılımı farklı taraflar olması bakımından önemli katkılar sağlamaktadır.
- Bundan sonraki çalıştaylara engelli öğrenci temsilcilerinin de katılımları sağlanmalı ve öğrenci temsilcilerine Rektörlüklerden görevlendirme yapılması için çaba gösterilmelidir.
- Üniversitelerin ilgili Fakülte ve Yüksek Okullarında, engelliliğin çeşitli boyutlarıyla ilgili dersler konulmasının yararlı olacağı yönünde görüş birliğine varılmıştır. Örneğin Hukuk Fakültelerinde “Engelli hakları”, Mimarlık Fakültelerinde “Mimari açıdan engelsiz çevre”, vb. gibi.
- Birleşmiş Milletler Engelli Hakları sözleşmesinin üniversitelere duyurulmasının yararı üzerinde durulmuştur.
- Gazi Eğitim Fakültesinde engelli öğrenci gereksinimleri konusunda uygulanan anketin güncellenerek bütün üniversitelerde kullanılabilir anket haline getirilmesi yararlı olacaktır.
- Çalıştay sonuç bildirgesinin katılımcılar tarafından kurumlarına sunulması önem taşımaktadır.
- 4. Çalıştayın 2010 yılının Mart ayı başında Ege Üniversitesinde yapılması kararlaştırılmıştır.

ÇALIŞMA GRUBU SUNUMLARI VE KATILIMCI LİSTELERİ

ENGELSİZLERİN EĞİTİMİ (YEŞİL GRUP)

“Güncel Sınıflama / Fiziksel Engelliler / Kronik Hastalıklara Bağlı Engel Grupları”

Prof. Dr. Resa AYDIN (İstanbul Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon A.B.D.)

“Engelsiz Bilinç Eğitimi”

Claire ÖZEL (ODTÜ, Engelsiz ODTÜ Koordinatörü)

“Engelli Olmak İnsanca Yaşamaya Engel midir?”

Prof. Dr. Ahmet GÖKBEL (Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)

“Zihinsel Engellilik”

Doç. Dr. Hilmi ÖZDEN (Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi)

“Engelsiz Üniversiteler, Engelsiz Kentler, Engelsiz Toplum”

Yrd. Doç. Dr. Selma ÇELİKAY (Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Dekan Yrd.)

Grubun amacı:

Engellilikle ilgili terminoloji, engel grupları ve tanımlamaları hakkında ortak dil oluşturmak. Engelli bireyin toplumla bütünleşmesi konusunda önemli bir kısıtlama oluşturan, toplumun ayrımcı ve duyarsız tutum ve davranışlarını geliştirmek konusunda öneriler oluşturmak.

Tartışma soruları : Duyarlılığı arttırmak ve bilinç geliştirmek için neler yapılabilir- öğrenciler, eğitimciler ve yöneticiler için?

KATILIMCI LİSTESİ

Abdülkadir ANAÇ	Daire Bşk.	ÖZİ	Özürlülük Araştırmaları ve İstatistik Dairesi Bşk.
Ahmet GÖKBEL	Prof.Dr.	Cumhuriyet Üni.	İlahiyat Fakültesi
Alişan DÖNDAR	Bilgi İşl.	Yıldız Teknik Üni.	SKS Daire Bşk.
Ayşın GÜRBÜZ	Koordinatör	Bilkent Üni.	Öğrenci Dekanlığı Koordinatörü
Ayşegül ATAMAN		Gazi Üni.	Özel Eğitim Bölümü
Ayşegül FRANKE	Dr.	İstanbul Üni.	Yabancı Diller Bölümü Başkan Yrd.
Banu Yaman	Yrd.Doç.Dr.	Aksaray Üni.	Eğitim Fak. Eğitim Bilimleri
Berjan DEMİRTAŞ	Öğr.Gör.	İstanbul Üni.	Veteriner MYO
Cevat NİSBET	Yrd.Doç.Dr.	Ondokuz Mayıs Üni.	Veteriner Fakültesi
Claire ÖZEL		ODTÜ	Engelsiz ODTU Koordinatörü
Didem GÜRDOĞAN	BirimKoordinatörü	Çanakkale Onsekiz Martı Üni.	Engelliler Koordinasyon Birimi
Esra AKTAŞ	Arş.Gör.	Okan Üni.	Sağlık Yönetimi Böl.
Gülbaşak DİKTAŞ	Sosyal Hizmet Uzmanı	Sakarya Üni.	Özürlü Öğrenci Birimi
Güler DEMİR	Uzman	İstanbul Üni.	Küt. Dok. D. Bşk.
Halide Gamze İNCE	Arş.Gör.	Zonguldak Karaelmas Üni.	Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörü
Hilmi ÖZDEN	Doç.Dr.	Osmangazi Üni.	Tıp Fakültesi
İskender ÖZGÜR	Yrd.Doç.Dr.	Çukurova Üni.	
İsmet ÜNSAL	Memur	Kocaeli Üni.	
Kemal ÇAMLIOĞLU	Pedagog	Celal Bayar Üni.	Özürlü Öğrenciler Birimi
Mahmut HIZIROĞLU	Yrd.Doç.Dr.	Sakarya Üni.	İİBF
Mehmet Güleğözü	Psikolog	Akdeniz Üni.	Özürlü Öğrenci Birimi
Mehmet KIZILTAŞ	Sunucu-Danışman-Yapımcı	Engelsiz Kariyer	
Menşure AYDIN	Yrd.Doç.Dr.	Kocaeli Üni.	Engelli öğrenci

Meral BOZDEMİR	Uzm. Psikolog	Maltepe Üni.	araştırma ve uygulama birimi
Murat Doğan	Öğr.Gör.	Anadolu Üni.	SKS Daire Bşk.
Nalan Babur	Yrd.Doç.Dr.	Boğaziçi Üni.	Özürlü Öğrenci Birimi
Nesrin AŞTI	Prof.Dr.	Muğla Üniv.	Eğitim Fakültesi
Nevin TÜRKES	Uzman Psikolog	Uludağ Üni.	Fethiye Sağlık YO.
Nihal SÖZERİ	YO Sekreteri	İstanbul Üni.	Engelsiz Üniversite Komitesi
Nuray ŞİMŞEK	Öğr. Üyesi	Nevşehir Üni.	Teknik Bilimler MYO Sağlık YO.
Nuray Taştan	Yrd.Doç.Dr.	Kırıkkale Üni.	Eğitim Fakültesi Dekan Yrd.
Özlem YÜCE	Y.L. Öğrenci	Bartın Üni.	Orman Fakültesi
Ramazan ALTUNÖZ	Sosyal Hizmet Uzmanı	Çukurova Üni.	Mediko Sosyal Birimi
Rasmi MUAMMER	Öğr. Üyesi	Yeditepe Üni.	Sağlık Bilimleri Fak.
Resa AYDIN	Prof.Dr.	İstanbul Üni.	Özürlüler Araştırma ve Uygulama Merkezi
Saadet PABUÇCUOĞLU	Prof.Dr.	İstanbul Üni.	Mühendislik Fak
Selma ÇELİK YAY	Yrd.Doç.Dr.	Bartın Üni.	Orman Fak. Dekan Yard.
Sergender SEZER	Arş.Gör.	İstanbul Üni.	Edebiyat Fak.
Serhat PABUÇCUOĞLU	Prof.Dr.	İstanbul Üni.	Veteriner Fak
Sevim ÜNSAL	Öğr.Gör.	Batman Üni.	Teknik Eğitim Fakültesi
Tevfik YÜKSEK	Öğrenci	İstanbul Üni.	
Tülin Gündüz CENGİZ	Öğr.Gör.Dr.	Uludağ Üni.	Özürlü Öğrenci Birimi
Ulviye KIZILKAYA	Mimar	Anadolu Üni.	Eğitim Fak.
Yaşar BARUT	Yrd.Doç.Dr.	Ondokuz Mayıs Üni.	Mühendislik Fak.
Yıldız ALTINOK	Prof.Dr.	İstanbul Üni.	Engelliler Araştırma ve Uygulama Merkezi
Yusuf AÇIKEL	Yrd.Doç.Dr.	Süleyman Demirel Üni.	İletişim Fak.
Yusuf GÜLBAKAN	Öğrenci	İstanbul Üni	Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı
Z. Aytül ÇAKMAK	Doç.Dr.	Kırıkkale Üni.	Mühendislik Fak.
Zühal DÜZGİT	Prof.Dr.	İstanbul Üni.	

DERS VE SINAV UYGULAMALARI (SARI GRUP)

Grup çalışmasının amacı; üniversitelerde farklı biçimlerde yer alan ders ve sınav uygulamalarının gözden geçirilmesi ve sınavların engelli öğrencilerin gereksinimlerine uygun hale getirilmesi için öneriler geliştirilmesidir.

“Sınav Uygulamaları”

Öğr. Gör. Necati ALTEMUR

(Giresun Üniversitesi
Şebinkarahisar M.Y.O.)

“Mevcut Uygulamalar – Dersler ve Sınavlar Hakkında Bilgilendirme”

Sena ÖZEL (Bilkent Üniversitesi
Engelli Öğrenciler Birimi
Sorumlusu)

“Gelecek İçin Bir Araştırma Önerisi”

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Zeki ÜNAL (Van Yüzüncü Yıl
Üniversitesi Fen-Edebiyat
Fakültesi Sosyoloji Bölümü)

“Öğrenme Güçlüğü – Dikkat Eksikliği Çeken Üniversite Öğrencileriyle İlgili Deneyimler”

Prof. Dr. Ümran KORKMAZLAR (Beykent
Üniversitesi Psikoloji Bölümü)
(Katılmadı)

“M.K.Ü. Engelsiz Üniversite Kapsamında Yapılan ve Yapılması Planlananlar”

Dr. Suad Sakallı (Mustafa
Kemal Üniversitesi Eğitim
Fakültesi Özel Eğitim Bölümü)

Farklı engel gruplarının ihtiyaçlarının belirlenmesi, derslerde nerelerde zorluk çektiklerinin, sınavlarda özellikle başarısız oldukları bölümlerin aktarılması
Engelli öğrencilere ihtiyaçlarına uygun farklı sınav tipleri sunma konusunda yurt dışı örnek uygulamaların anlatılması

Tartışma soruları;

Engelli öğrencilerin farklı sınav tipleri (yazılı, sözlü, uygulamalı gibi) gereksinimleri nelerdir?
Farklı üniversitelerde eğitim öğretim yönetmeliklerinde sınavlar hangi içerikle yer alıyor?
Yönetmeliklerde engelli öğrencilerin sınav uygulamaları konusunda bilgi yer alıyor mu?
Sınav gereksinimleri eğitim öğretim yönetmeliklerine nasıl yansıtılabilir? Yönetmelik değişiklikleri için nasıl bir yol izlenecek?
Sınav yönetmeliklerinde engelli öğrencilere yönelik yapılan değişikliklerin üniversite içinde duyurulması ve uygulamaların izlenmesi nasıl sağlanacak?

KATILIMCILAR

Adem ÖZBEK	Arş.Gör.	Giresun Üni.	
Ahmet Zeki ÜNAL	Yrd.Doç.Dr.	Yüzüncü Yıl Üni.	Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü
Belma ATAK		ÖSYM	
Duygu Türkdoğan	Uzm. Psikolog	Bahçeşehir Üni.	
Elif ÇALIŞKAN	Arş.Gör.	Marmara Üni.	
Elzi MENDA		Sabancı Üni.	Engelli Öğrenci Destek Sorumlusu
Emel SARDOĞAN	Arş.Gör. GETEM	Nevşehir Üni.	
Engin Yılmaz	Dire törü	Boğaziçi Üni.	GETEM
Funda SAVAŞ GÜN	Prof.Dr.	Marmara Üni.	İletişim Fak. Öğrenci Gelişim Danışma Merkezi
Gaye AKSOY	Uzman	Atılım Üni.	
Gülnur MERTOĞLU ELMAS	Yrd.Doç.Dr.	İstanbul Üni.	
Hakan SARI	Yrd.Doç.Dr.	Selçuk Üni.	Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Özel E

Hatice BAKKALOĞLU	Öğr.Gör.Dr.	Ankara Üni.	İtım Bölümü Engelli Danışma ve Destek Hizm
Hazal Özlem ERSAN	Öğrenci	İstanbul Üni.	
Kadir Berber	Öğr.Gör.	Ağrı İbrahim Çeçen Üni.	Eğitim Fak.
Mehmet MAHRAMANLIOĞLU	Öğrenci	İstanbul Üni.	
Necati ALTEMUR	Öğr.Gör.	Giresun Üni.	Şebinkarahisar Meslek Yüksekokulu
Nergiz FİLİZ	Öğrenci İşleri Müdürü	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Genel Sekreter Yardımcısı
Nesrin Özdemir	Yrd.Doç.Dr.	Bahçeşehir Üni.	
Neşe KARS	Doç.Dr.	İstanbul Üni.	İletişim Fak.
Nilüfer ÖZABACI	Doç.Dr.	Osmangazi Üni.	Tıp Fakültesi
Özlem TAŞKIN		ÖSYM	
Selda TAŞDEMİR	Arş.Gör.	Hacettepe Üni.	Sosyoloji Böl.
Sena ÖZEL	Birim Sorumlusu	Bilkent Üni.	Engelli Öğrenciler Birimi
Serdar KULAK	Öğrenci	İstanbul Üni.	Edeb yat Fak.
Sıdıka PARLAK	Öğr.Gör.Dr.	Uludağ Üni.	
Suad SAKALLI GÜMÜŞ	Öğr.Gör.Dr.	Mustafa Kemal Üni.	Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Böl.
Tayyar KUZ		ÖZİDA	Özürlülük Araştırmaları ve İst. Dai. Bşk.

ENGELSİZ BİRİMLERİN YASAL ÇERÇEVESİ VE ÜNİVERSİTE İÇİNDEKİ ORGANİZASYON (MAVİ GRUP)

“Süleyman Demirel Üniversitesi Engelli Araştırma ve Uygulama Merkezi Danışmanlık Uygulamaları”

Yard. Doç. Dr. Ümit AKÇA (Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Engelliler Araştırma ve Uygulama Merkezi)

“Engelsiz Ege Birimi Deneyimi”

Yrd. Doç. Dr. Hatice ŞAHİN (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.B.D.)

Öğr. Gör. Sıdıka PARLAK (Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler M.Y.O)

“Kurumlardaki Rehberlik Danışmanlık Hizmetlerinin Engelli Bireylere Uygulanması”

Dr. Nurdan ÖZDEN (Uludağ Üniversitesi Mediko-Sosyal Merkezi)

Psikiyatrist Dr. Nevin TÜRKEŞ (Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji A.B.D.)

“Anadolu Üniversitesi’nde Özel Gereksinimi Olan Öğrencilerin Destek Çalışması”

Prof. Dr. Yıldız UZUNER (Anadolu Üniversitesi Engelli Öğrenciler Birimi)

Grup çalışmasının amacı; halen yürürlükte olan yönetmeliğin gözden geçirilmesi ve engelsiz birimlerinin örgütlenmesini daha fazla desteklemek amacıyla yapılabilecekler konusunda görüş oluşturulması ve engelsiz birimlerinin üniversite yönetimi içindeki organizasyon şeması konusunda standart bir uygulama belirlemektir.

Tartışma soruları;

Engelsiz birimlerinin kurulmasına zemin oluşturan yönetmelikten taraflar (üniversite yönetimi, idari birimler) haberdar mı? nasıl haberdar edilebilir?

Yönetmeliğin yaptırım gücü nedir?

Engelsiz birimlerinin organizasyonu ile ilgili yönetmelikte yer alan ama pratik uygulamada karşılığı olmayan maddeler var mıdır? Nelerdir? Ne olmalıdır?

Engelsiz öğrenci birimi örgütlenmesi yönetmelikle uyumlu mu? Hangi konularda farklılıklar var?

Engelsiz öğrenci birimi hangi (rektörlük, Sağlık kültür spor daire başkanlığı, öğrenci dekanlığı vb.) örgütlenme şeması altında yer alıyor?

Engelsiz öğrenci birimlerinin örgütlenme (organizasyon biçimi) nasıl? (koordinatör(ler), öğrenciler, sekreteryaya vb.)

Engelsiz öğrenci birimlerine koordinatörlük atama esasları belirli mi? nasıl olmalı?

Engelsiz öğrenci birimlerinin örgütlenme biçimi yazışmaları nasıl etkiliyor?

Engelsiz öğrenci birimlerinin daha etkin çalışması için öneriler (yasal, idari, bireysel temaslar vb.) nelerdir?

Yeni kurulacak olan birimler için örnek örgütlenme şeması ve görev tanımı nasıl olmalı?

KATILIMCILAR

Adem Yavuz ELVEREN	Arş.Gör.Dr.	K.Sütçü İmam Üni.	İİBF İktisat Böl.
Ahmet BECAN		Çanakkale Onkız Mart Üni.	Engelliler Koordinasyon Birimi
Akın KAYA		Ankara Üni.	Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı
Ali Fuat Açıkgöz	Daire Bşk.	Ağrı İbrahim Çeçen Üni.	Öğrenci İşleri D. Bşk.
Asuman TULUK	Şube Müd.	Uşak Üni.	SKS Daire Bşk.
Ayça BAL		İstanbul Üni.	Kimyasal Teknolojiler Anabilim Dalı
Ayşe Nilay EVCİL	Yrd.Doç.Dr.	Beykent Üni.	Mühendislik Mimarlık Fak.
Ayşe Nurdan ÖZEN	UZM.DR.	Uludağ Üni.	
Aytuğ Ertav	Ortopedi Uzmanı Dr.	Anadolu Üni.	Özürlü Öğrenci Birimi
Binnaz KIRAN ESEN	Yrd.Doç.Dr.	Mersin Üni.	Eğitim Fak.
Canan ÜNVAN	Uzman	YÖK	
Cemal DONAT	Hukukçu	İstanbul Barosu	Hukuk Fakültesi
Ferah VEDİ	Uzm. Psikolog	İstanbul Üni.	Mediko Sosyal
Gamze DİNÇ		TEB	İnsan Kaynakları
Gamze Ebru ÇİFTÇİ	Bilgi İşl.	Kırıkkale Üni.	Engelli Birimi
Gülçilem Şahin	Arş.Gör.	Aksaray Üni.	Eğitim Fak.
Gülser SERPER	Yrd.Doç.Dr.	Beykent Üni.	Masüstü Yayıncılık
Hamdi TEMEL	Prof.Dr.	Dicle Üni.	Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü
Hatice ŞAHİN	Dr.	Ege Üni.	Tıp Fakültesi
Hüseyin Haşimi GÜNEŞ	Yrd.Doç Dr.	Mardin Artuklu Üni.	Meslek Yüksekokulu Müdürü
Işıl Özgül KALYONCU	Yrd.Doç.Dr.	Marmara Üni.	Dışhekimliği Fakültesi Pedodonti Anabilim Dalı
İdil Işıl GÜL	Dr.	İstanbul Bilgi Üni.	Hukuk Fakültesi
İffet OK		İstanbul Üni.	Sosyal Destek Birimi
İmren Saniye idan	Öğrenci	İstanbul Üni.	
İrem TOPUZ	Öğrenci	Okan Üni.	Sağlık Yönetimi Böl.
Lerzan ÖZER	Yrd.Doç.Dr.	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni.	Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü
Lütfiye ÖZMARANGOZ		Gaziantep Üni.	Bütçe ve Tedavi Gid.Şb.Müd.
Mehmet Akma	Sosyal Hizmet Uzmanı	Akdeniz Üni.	Özürlü Öğrenci Birimi
Murat Mert KANTARCIOĞLU	Birim Sekreteri	Anadolu Üni.	Özürlü Öğrenci Birimi
Müge TOKAD	Psikolog	İstanbul Üni.	Mediko-Sosyal Merkezi
Nuray UZUNÖREN		İstanbul Üni.	Veteriner Fak.

Oğuz AKKAYA	Öğrenci	Boğaziçi Üni.	
Onur KADAYIF	Öğrenci	Okan Üni.	Sağlık Yönetimi Böl.
Ömür KARACA	Öğr.Gör.	Nevşehir Üni.	Sağlık YO
Papatya KARAKURT	Yrd.Doç.Dr.	Erzincan Üni.	Sağlık Yüksekokulu
Pınar ÇİÇEKOĞLU		Çankırı Karatekin Üni.	Sağlık Yüksekokulu
Pınar MEDAN		Ege Üni.	Engelsiz Ege Birimi
Rafet METİN	Okt.	Kırıkkale Üni.	İktisadi İdari Bilimler Fak
Serap GÜMÜŞ		Hacettepe Üni.	Engelli Öğrenci Temsilcisi
Sevim ORKUN	Prof.Dr.	Kırıkkale Üni.	Engelli Birimi
Sibel DUMAN		Bingöl Üni.	Fen Edebiyat ak.
Şafak Sahir KARAMEHMETOĞLU	Prof.Dr.	İstanbul Üni.	Cerrahpaşa Tıp Fak.
Şerife ULUDAĞ		Mersin Üni.	Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı
Şeyma Aytül KARAALI		Yıldız Teknik Üni.	SKS Daire Bşk.
Şükran SABAN	Daire Bşk.	Maltepe Üni.	SKS Daire Bşk.
Ümit AKÇA		Süleyman Demirel Üni.	Engelliler Araştırma Uygulama Merkezi
Yener ŞİŞMAN	Yrd.Doç.Dr.	Anadolu Üni.	Özürlü Öğrenci Birimi
Yıldız UZUNER	Prof.Dr.	Anadolu Üni.	Engelliler Entegre YO
Yusuf ÇİFTÇİ	Öğr.Gör.	Mardin Artuklu Üni.	Mes.Yük.Ok.
Z. Hande Sart Zehranur KAYA	Yrd.Doç.Dr. Öğr.Gör.	Boğaziçi Üni. Anadolu Üni.	İkt.İdr.Prog.Böl.Bşk Eğitim Fakültesi Özürlü Öğrenci Birimi

ÇALIŞTAY PROGRAMI

5 Mart 2009

08:30-09:00 Kayıt

09:00-09:20 Açılış ve Hoş geldiniz

Prof. Dr. Resa Aydın (İÜ Özürlüler Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü)

Claire Özel (Türk Üniversiteleri Engelli Öğrenci Danışmanları Platform Koordinatörü)

Prof. Dr. Yunus Söylet (İstanbul Üniversitesi Rektörü)

09:20- 09:30 Engelleri Aşmış bir Politikacı: Lokman Ayva

Türkiye Büyük Millet Meclisi İstanbul Milletvekili

09:30-10:10 Konferans: Engellilikte Toplumsal Model

Oturum Başkanları: Prof. Dr. Aydan Oral (İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve

Rehabilitasyon Anabilim Dalı Başkanı)

Prof. Dr. Şafak Karamehmetoğlu(İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon

Anabilim Dalı Öğretim Üyesi)

Konuşmacı: Y. Doç. Dr. Hatice Şahin (Ege Üniversitesi Engelli Öğrenci Danışmanı)

10:10-10:40 Kahve arası

10:40-12:00 Panel Tartışma : Türkiye’de Engelli Üniversite Öğrencilerini Bekleyen Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Panel Başkanı: Prof. Dr. Ayşegül Ataman (Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi)

Panel Konuşmacıları:

Tayyaz Kuz (T.C. Özürlüler İdaresi Başkanlığı)5 dk.

Canan Unvan (Yüksek Öğrenim Kurumu)5 dk.

Belma Atak (ÖSYM)5 dk

Elzi Menda (Sabancı Üniversitesi Öğrenci Danışmanı)5 dk

Menşure Aydın (Kocaeli Üniversitesi Engelli Öğrenci Danışmanı)5 dk

Tevfik Yüksel (İÜ Bedensel Engelli Üniversite Öğrencisi.)5 dk

Gökhan Güngör (İÜGörme Engelli Yüksek Lisans Öğrencisi)5 dk

12:00-13:30 Öğle yemeği

13:30-15:00 Küçük Grup Çalışmaları-Sunumlar

15:00-15:30 Kahve arası

15:30-17:00 Küçük Grup Çalışmaları-Sunumlar

18:00-19:00 Müzik Dinletisi

19:00-21:00 Akşam Yemeği-Profesörler Evi (Beyazıt Kampüsü İçinde)

6 Mart 2009 Cuma

09:00-10:30 Küçük Grup Çalışmaları-Tartışma

10:30-11:00 Kahve arası

11:00- 12:00 Küçük Grup Çalışmaları-Sonuç

12:00-13:30 Öğle yemeği

13:30- 15:00 Grup raporlarının okunması

15:00-15:30 Kahve arası

15:30- 16:30 Panel Tartışma: Türk Üniversiteleri Engelli Danışmanları Platformunun Geleceği

Çalışma gruplarının konu başlıkları

(Dört farklı salonda gerçekleştirilecek)

1. Engellsizlerin Eğitimi

2. Ders ve Sınav Uygulamaları

3. Engellsiz Birimlerin Yasal Çerçevesi ve Üniversite İçindeki Organizasyon

4. Mevcut Yasaların Hayata Geçirilmesi ve Yasal Boşluklar

Grup çalışması 1: Engelsizlerin Eğitimi

Bu grup çalışmasının amacı;

- Engellilikle ilgili terminoloji, engel grupları ve tanımlamaları hakkında ortak dil oluşturmak.
- Engelli bireyin toplumla bütünleşmesi konusunda önemli bir kısıtlama oluşturan, toplumun ayrımcı ve duyarsız tutum ve davranışlarını geliştirmek konusunda öneriler oluşturmak.

Tartışma soruları: Duyarlılığı arttırmak ve bilinç geliştirmek için neler yapılabilir- öğrenciler, eğitimciler ve yöneticiler için?

Grup çalışmasının amacı; üniversitelerde farklı biçimlerde yer alan ders ve sınav uygulamalarının gözden geçirilmesi ve sınavların engelli öğrencilerin gereksinimlerine uygun hale getirilmesi için öneriler geliştirilmesidir.

- Farklı engel gruplarının ihtiyaçlarının belirlenmesi, derslerde nerelerde zorluk çektiklerinin, sınavlarda özellikle başarısız oldukları bölümlerin aktarılması
- Engelli öğrencilere ihtiyaçlarına uygun farklı sınav tipleri sunma konusunda yurt dışı örnek uygulamaların anlatılması

Tartışma soruları;

- Engelli öğrencilerin farklı sınav tipleri (yazılı, sözlü, uygulamalı gibi) gereksinimleri nelerdir?
- Farklı üniversitelerde eğitim öğretim yönetmeliklerinde sınavlar hangi içerikle yer alıyor?
- Yönetmeliklerde engelli öğrencilerin sınav uygulamaları konusunda bilgi yer alıyor mu?
- Sınav gereksinimleri eğitim öğretim yönetmeliklerine nasıl yansıtılabilir? Yönetmelik değişiklikleri için nasıl bir yol izlenecek?
- Sınav yönetmeliklerinde engelli öğrencilere yönelik yapılan değişikliklerin üniversite içinde duyurulması ve uygulamaların izlenmesi nasıl sağlanacak?

Grup Çalışması 3: Engelsiz Birimlerin Yasal Çerçevesi ve Üniversite İçindeki Organizasyon

Grup çalışmasının amacı; halen yürürlükte olan yönetmeliğin gözden geçirilmesi ve engelsiz birimlerinin örgütlenmesini daha fazla desteklemek amacıyla yapılabilecekler konusunda görüş oluşturulması ve engelsiz birimlerinin üniversite yönetimi içindeki organizasyon şeması konusunda standart bir uygulama belirlemektir.

Tartışma soruları;

- Engelsiz birimlerinin kurulmasına zemin oluşturan yönetmelikten taraflar (üniversite yönetimi, idari birimler) haberdar mı? nasıl haberdar edilebilir?
- Yönetmeliğin yaptırım gücü nedir?
- Engelsiz birimlerinin organizasyonu ile ilgili yönetmelikte yer alan ama pratik uygulamada karşılığı olmayan maddeler var mıdır? Nelerdir? Ne olmalıdır?
- Engelsiz öğrenci birimi örgütlenmesi yönetmelikle uyumlu mu? Hangi konularda farklılıklar var?
- Engelsiz öğrenci birimi hangi (rektörlük, Sağlık kültür spor daire başkanlığı, öğrenci dekanlığı vb.) örgütlenme şeması altında yer alıyor?
- Engelsiz öğrenci birimlerinin örgütlenme (organizasyon biçimi) nasıl? (koordinatör(ler), öğrenciler, sekreteryaya vb.)
- Engelsiz öğrenci birimlerine koordinatörlük atama esasları belirli mi? nasıl olmalı?
- Engelsiz öğrenci birimlerinin örgütlenme biçimi yazışmaları nasıl etkiliyor?
- Engelsiz öğrenci birimlerinin daha etkin çalışması için öneriler (yasal, idari, bireysel temaslar vb.) nelerdir?
- Yeni kurulacak olan birimler için örnek örgütlenme şeması ve görev tanımı nasıl olmalı?

Grup Çalışması 4: Mevcut Yasaların Hayata Geçirilmesi ve Yasal Boşluklar

Çalışma grubunun amacı; engelliler hakkında çıkan yasaların gözden geçirilmesi ve uygulamaların aktarılmasından sonra, kalıcı çözümlerle ilgili görüşlerin tartışılması

Tartışma soruları:

- Mimari engellerle-ulaşılabilirlik- ilgili stratejilerin belirlenmesi
- Erişilebilirlikle ilgili stratejilerin belirlenmesi ve tavsiye kararları çıkartılması